

quidam eorum cum eo locuti, cum diceret: « Quid loqui-
» mini inter vos? » Illi enim de illo loquebantur: « Tu
» solus, inquit, peregrinus es in Jerusalem, et non
» cognovisti quæ fecerunt sacerdotes et principes nostri
» de Jesu Nazareno, qui erat potens in factis et dictis,
» quomodo eum crucifixerunt et occiderunt? Nos autem
» sperabamus, quia ipse erat redempturus Israël¹. » In
magno jejunio Dominus remanserat, nisi reficeret quos
voraret. Nam refecit eos, consolatus est eos, confirmavit
eos, et in corpus suum convertit eos. Fuit ergo et hoc
modo in jejunio Dominus noster.

V. « Et oratio mea, inquit, in sinum meum converte-
» tur². » In hoc plane versu magnus sinus est, et præstet
Dominus ut penetrabilis nobis fiat. In sinu enim secretum
agnoscitur. Et quidem, fratres, et nos orare sic bene ad-
monemur in sinu nostro, ubi Deus videt, ubi Deus au-
dit³, quo nullus oculus humanus penetrat, quo non videt
nisi qui subvenit; ubi oravit Susanna, et cum ejus vox ab
hominibus non audiretur, a Deo tamen audita est⁴. Et hoc
bene admonemur: sed in Domino nostro aliquid plus de-
bemus intelligere, quia et ipse oravit. Et quidem cilicium
ejus non agnoscimus in Evangelio secundum litteram. Nec
jejunium ejus tempore passionis secundum litteram: adeo-
que ea exposuimus in allegoria et similitudine dicta, ut
potuimus. Orationem vero ejus et de cruce audivimus:
« Deus meus, Deus meus, ut quid me dereliquisti⁵? »
Sed et ibi nos eramus. Quando enim eum dereliquit Pa-
ter, a quo nunquam discessit? Legimus etiam in monte
orasse solum Jesum, legimus pernoctasse in oratione;
etiam sub tempore ipsius passionis⁶. « In sinum ergo meum

¹ Luc. xxiv, 18-21. — ² Psal. xxxiv, 13. — ³ Matth. vi. — ⁴ Dan. xiii, 35 et 44. — ⁵ Psal. xxi, 2, et Matth. xxvii, 46. — ⁶ Id. xiv, 23, et Luc. vi, 12.

» convertetur oratio mea. » Nescio quid melius intelligam
de Domino: interim nunc quod occurrit, forte melius ali-
quid postea occurret, vel mihi, vel cuiquam meliori, « In
» sinum meum convertetur oratio mea, » hoc intelligo
dictum, quia in sinu suo habebat Patrem. Deus enim erat
in Christo mundum reconcilians sibi¹. In se habebat quem
deprecaretur: non erat ab illo longe, quia ipse dixerat:
« Ego in Patre, et Pater in me est². » Sed quia oratio ad
ipsum magis hominem pertinet: secundum enim quod
Verbum est Christus, non orat, sed exaudit; et non sibi
subveniri quærit, sed cum Patre omnibus subvenit; quid
est: « Oratio mea in sinum meum convertetur, » nisi, in
me ipso humanitas in me ipso interpellat Divinitatem?

VI. « Sicut proximum, sicut fratrem nostrum, ita com-
» placebam: tanquam lugens et contristatus, ita humi-
» liabar³. » Ad corpus suum respicit: jam nos hic videa-
mus. Quando gaudemus in oratione, quando mens nostra
serenatur, non prosperitate sæculi, sed luce veritatis: qui
sentit hanc lucem, novit quod dico et videt hic, agnoscit-
que quod dictum est: « Sicut proximum, sicut fratrem nos-
» trum, ita complacebam. » Sic enim tunc anima placet Deo,
non longe posita: « In illo, inquit, movemur et sumus⁴: »
quasi fratri, quasi propinquo, quasi amico. Si autem
non est talis, ut possit sic gaudere, sic fulgere, sic propin-
quare, sic adhærere, et videt longe se inde, faciat quod
sequitur: « Tanquam lugens et contristatus, ita humili-
» bar. Ut fratrem nostrum, ita complacebam, » propin-
quans dixit. « Ut lugens et contristatus, sic humiliabar, »
remotus et longe positus dixit. Quid enim luget, nisi quod
desiderat et non habet? Et nonnunquam in uno homine
utrumque contingit, ut aliquando propinquet, et aliquando

¹ 2 Cor. v, 19. — ² Joan. xiv, 10. — ³ Psal. xxxiv, 14. — ⁴ Act. xvii, 28.

propinquet, et aliquando longe fiat: propinquat luce veritatis, longe fit nubilo carnis. Neque enim, fratres, Deo qui ubique est, et nullo continetur loco, aut per loca propinquamus, aut ab illo per loca removemur. Propinquare illi, est similem illi fieri; recedere ab illo, dissimilem illi fieri. Nonne cum vides duas res prope similes, dicis: Propinquat hæc illi? Et quando tibi dissimilia demonstrantur, quamvis uno loco et plerumque una manu teneantur, dicis: Longe est hæc species ab illa? Ambas tenes, ambas adjungis, et dicis: Longe est hæc res ab illa: non utique loco, sed dissimilitudine. Si ergo vis appropinquare, similis esto; si non vis esse similis, longinquabis. Sed cum similis es, gaude; cum dissimilis, geme: ut gemitus excitet desiderium; imo desiderium excitet gemitum, et per gemitum propinques, qui cœperas longinquare. Nonne Petrus propinquavit, quando dixit: « Tu » es Christus Filius Dei vivi¹? » Et rursum idem ipse longe factus est dicendo: « Domine, absit a te, non fiet » istud². » Denique tanquam proximus quid dixit propinquantem? « Beatus es Simon Barjona³. » Tanquam longinquanti et dissimili quid dixit? « Redi retro, Satanas⁴. » Illi propinquantem: « Non tibi revelavit caro et sanguis, inquit, sed Pater meus qui in cœlis est: » illius lux te perfudit, illius luce fulges. Quando autem longe factus contradixit passioni Domini futuræ pro salute nostra? « Non sapis, inquit, quæ Dei sunt, sed quæ sunt hominum⁵. » Merito ambas res ponens quidam in Psalmo ait: « Ego dixi in extasi mea: Projectus sum a facie oculorum tuorum⁶. » In extasi non diceret, nisi propinquaret. Extasis enim mentis excessus est. Effudit super se animam suam, et propinquavit Deo: et per quamdam

¹ Math. xvi, 16. — ² Ibid. 22. — ³ Ibid. 17. — ⁴ Ibid. 23. — ⁵ Ibid. — ⁶ Psal. xxx, 23.

nubem pondusque carnis rursus in terram projectus, recolens ubi fuisset, et videns ubi esset, dixit. « Projectus sum a facie oculorum tuorum. » Ergo « Sicut proximum, » sicut fratrem nostrum ita complacebam, » præstet ut fiat in nobis. Quando autem non fit, vel hoc fiat: « Tanquam lugens et contristatus, ita humiliabar. »

VII. « Et adversus me lætati sunt et convenerunt¹, » in unum. Illi læti, ego tristis. Sed modo audivimus in Evangelio: « Beati qui lugent². » Si beati qui lugent, miseri qui rident. « Adversus me lætati sunt et convenerunt: » congregata sunt in me flagella, et ignoraverunt. Quoniam quæ ignorabant interrogabant me, et ipsi ignoraverunt quem interrogarent.

VIII. « Tentaverunt me, et subsannaverunt me subsannatione³. » Id est, irriserunt me, insultaverunt mihi: hoc capiti, hoc corpori. Attendite, fratres, ad gloriam Ecclesiæ, quæ nunc est; respicite opprobria ejus præterita, respicite aliquando undique fugatos esse Christianos, et ubicumque inventos, illusos, cæsos, occisos, bestiis objectos, incensos, lætatos homines adversus illos. Quod capiti, hoc et corpori. Sicut enim Domino in cruce, sic corpori ipsius in omni illa quæ jam facta est persecutione: nec desinunt etiam nunc persecutiones ipsorum. Ubicumque invenerint Christianum, solent insultare, exagitare, irridere, vocare hebetem, insulsum, nullius cordis, nullius peritiæ. Quidquid volunt faciant, Christus in cœlo est: quidquid volunt faciant, honoravit ille pœnam suam, jam crucem suam in omnium frontibus fixit: impius insultare permittitur, sævire non permittitur; sed tamen ex eo quod lingua promit, intelligitur quid gestet in corde. « Striderunt in me dentibus suis. »

IX. « Domine, quando respicies? Restitue animam

¹ Psal. xxxiv, 15. — ² Matth. v, 5. — ³ Psal. xxxiv, 16.

» meam ab astutiis eorum, a leonibus unicam meam¹. » Nobis enim tardum est, et ex persona nostra hoc dictum est: « Quando respicies? » id est, quando videbimus vindictam de his qui nobis insultant? quando illam viduam iudex tædio victus exauditurus est²? Verumtamen iudex noster non tædio, sed amore differt salutem nostram; ratione, non inopia; non quia non potest et modo subvenire, sed ut numerus omnium nostrum usque in finem possit impleri. Et tamen nos ex desiderio quid dicimus? » Domine, quando respicies? Restitue animam meam ab » astutiis eorum, a leonibus unicam meam, » id est, Ecclesiam meam a sævientibus.

X. Denique vis nosse quid sit illa unica? Lege sequentia: « Confitebor tibi, Domine, in Ecclesia multa, in » populo gravi laudabo te³. » Plane « In Ecclesia multa » confitebor tibi, in populo gravi laudabo te. » Fit enim confessio in omni multitudine, sed non in omnibus Deus laudatur: tota multitudo audit confessionem nostram, sed non in omni multitudine laus Dei est. In ista enim omni multitudine, id est, in Ecclesia, quæ toto orbe terrarum diffusa est, palea est et frumentum: palea volat, frumentum manet; ideo « In populo gravi laudabo te. » In gravi populo, quem ventus tentationis non aufert, in his Deus laudatur. Nam in palea blasphematur semper. Quando palea nostra attenditur, quid dicitur? Ecce quomodo vivunt Christiani, ecce quid faciunt Christiani: et fit quod scriptum est: « Quoniam nomen meum per vos blasphematur in Gentibus⁴. » Inique, invide, aream inspicias, qui totus in palea es, non tibi facile grana occurrunt: quære et invenies populum gravem, in quo Dominum laudes. Vis invenire? Esto talis. Nam si non fueris talis, dif-

¹ Psal. xxxiv, 17. — ² Luc. xviii, 3. — ³ Psal. xxxiv, 18. — ⁴ Isaï. lii, 5, et Rom. ii, 24.

ficile est ut non omnes tales tibi videantur qualis es. « Et » comparantes, ait Apostolus, semetipsos sibimetipsis¹, » non intelligunt. « In populo gravi laudabo te. »

XI. Non insultent mihi qui adversantur mihi inique². » Insultant enim mihi de palea mea. « Qui oderunt me gratis, » hoc est, quibus nihil nocui. « Et annuentes oculis: » hoc est, hypocritæ, simulati. « Quoniam mihi » quidem pacifice loquebantur³. » Quid est: « Annuentes » oculis? » Pronuntiantes vultu quod in corde non gestant. « Et annuentes oculis » qui sunt? « Quoniam mihi » quidem pacifice loquebantur: et super iram dolose cogitabant. Et dilataverunt in me os suum⁴. » Primo annuentes oculis, leones illi quærentes rapere et devorare, primo blandientes pacifica loquebantur, et super iram dolose cogitabant. Quæ pacifica loquebantur? « Magister, » scimus quia nullius personam accipis, et in veritate » viam Dei doces: Licet dare tributum Cæsari, an non » licet⁵? » Mihi quidem pacifica loquebantur. Quid est? Eos tu non agnoscebas, et fallebant te oculis annuentes? Inno agnoscebat: ideo ait: « Quid me tentatis, hypocritæ? » Postea dilataverunt in me os suum, clamantes: « Crucifige, crucifige! Dixerunt: Euge, euge, viderunt » oculi nostri. » Hoc jam insultando: « Euge, euge, Prophetiza nobis, Christe⁶. » Quomodo simulata erat pax ipsorum, quando tentabant de nummo, sic jam insultatoria laus eorum. « Dixerunt: Euge, euge, viderunt oculi » nostri: » id est, facta tua, mirabilia tua. Hic est Christus. « Si ipse est Christus, descendat de cruce, et credimus ei. Alios salvos fecit, se ipsum salvum facere non » potest⁷. Viderunt oculi nostri. » Hoc est, totum quod se jactabat, quod se Filium Dei dicebat⁸. Dominus autem

¹ 2 Cor. x, 12. — ² Psal. xxxiv, 19. — ³ Ibid. 20. — ⁴ Ibid. 21. — ⁵ Matth. xxii, 16-18. — ⁶ Id. xxvi, 68. — ⁷ Id. xxvii, 42. — ⁸ Joan. xix, 7.

patiens hærebat in cruce : non potentiam perdidit, sed patientiam demonstrabat. Quid enim illi erat magnum de cruce descendere, qui potuit postea de sepulcro resurgere? Sed cessisse videretur insultantibus : et hoc oportebat, ut resurgens suis se ostenderet, et non illis, in magno sacramento : quia resurrectio ipsius vitam novam significabat, vita autem nova amicis nota est, non inimicis.

XII. « Vidisti, Domine, ne sileas¹. » Quid est, « Ne » sileas? » Judica. De iudicio etenim dicitur quodam loco : « Tacui, numquid semper tacebo²? » Et de dilatione iudicii discitur peccatori : « Hæc fecisti, et tacui ; suspiratus es iniquitatem, quod ero tibi similis³. » Quomodo tacet qui loquitur per Prophetas, qui loquitur ore suo in Evangelio, qui loquitur per Evangelistas, qui loquitur per nos quando verum dicimus? Quid ergo? Silet a iudicio, non a præcepto, non a doctrina. Hoc autem iudicium ipsius invocatur quodam modo Propheta, et prædicit : « Vidisti, Domine, ne tacueris : » id est, quia non silebis, quia necesse est ut iudices. « Domine, ne discedas a me. » Donec veniat iudicium ne discedas a me, sicut promisisti : « Ecce ego vobiscum sum usque in consummationem sæculi⁴. »

XV. « Exurge, Domine, et intende iudicio meo⁵. » Cui iudicio? Quia tribulatus es, quia laboribus et doloribus cruciatus es? Nonne ista etiam multi mali patiuntur? Cui iudicio? Ideo justus, quia ista pateris? Non. Sed quid? « Iudicio meo, » Quomodo sequitur? « Intende iudicio meo, Deus meus et Dominus meus, in causam meam⁶. » Non in pœnam meam, sed in causam meam : non in id quod mecum habet latro commune, sed in illud quod « Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam⁷. »

¹ Psal. xxxiv, 22. — ² Isaï. 42, 14. — ³ Psal. xlix, 21. — ⁴ Matth. xxiii, 20. — ⁵ Psal. xxxiv, 23. — ⁶ Ibid. — ⁷ Matth. v, 10.

Hæc enim causa discreta est. Nam pœna similis est bonis et malis. Itaque Martyres non facit pœna, sed causa. Nam si pœna Martyres faceret, omnia metalla Martyribus plena essent, omnes catenæ Martyres traherent, omnes qui gladio feriuntur, coronarentur. Ergo discernatur causa. Nemo dicat : Quia patior justus sum. Quia ipse qui primo passus est, pro iustitia passus est : ideo magnam exceptionem addidit : « Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam¹. » Nam multi habentes bonam causam faciunt persecutionem ; et habentes malam causam patiuntur persecutionem. Si enim persecutio non posset fieri bene, non diceretur in Psalmo : « Detrahentem proximo suo occulte, hunc persequere². » Deinde, fratres, pater bonus et justus nonne persequitur filium luxuriosum? Persequitur vitia ejus, non ipsum ; non quod genuit, sed quod ille addidit. Medicus nempe qui ad salutem adhibetur, nonne ferro plerumque armatur? Sed contra vulnus, non contra hominem. Secat, ut sanet : et tamen cum secat ægrotum, dolet ille, clamat, resistit, et si forte febre mentem perdiderit, etiam medicum cædit ; nec tamen ille desistit a salute ægrotantis, quod novit facit, illum maledicentem, conviciantem non curat. Nonne excitantur cuncti lethargici, ne somno gravi premantur in mortem? Et hoc patiuntur a filiis suis quos charissimos genuerunt ; et non est charus filius, nisi fuerit dormienti patri molestus. Lethargici excitantur, phrenetici ligantur : sed tamen utrique amantur. Nemo ergo dicat : Persecutionem patior : non ventilet pœnam, sed probet causam : ne si causam non probaverit, numeretur cum iniquis. Ideo quam vigilanter, quam optime hic commendavit : « Domine, intende iudicio meo, » non pœnis meis : « Deus meus et Dominus meus in causam meam. »

¹ Matth. v, 10. — ² Psal. c, 5.

XIV. « Judica me, Domine, secundum justitiam meam¹. » Hoc est, in causam meam. Non secundum poenam meam, sed, « Secundum justitiam meam, Domine Deus meus, » id est, secundum hoc me judica.

XV. « Et non insultent in me: » inimici mei. « Non dicant » in corde suo: Euge, euge, animæ nostræ²: » id est, Fecimus quod potuimus, occidimus, abstulimus. « Non dicant: » Ostende quia nihil fecerunt. « Non dicant: Absorbuimus » eum. » Unde illi Martyres dicunt: « Nisi quia Dominus » erat in nobis, fortasse vivos absorbuissent nos³. » Quid est, « Absorbuisent nos? » In corpus suum trajecissent nos. Hoc enim absorbes, quod in corpus tuum trajicis. Vult te mundus absorbere: tu absorbe mundum, trajice illum in corpus tuum, macta et manduca. Quod Petro dictum est: » Macta et manduca⁴: » occide in eis quod sunt, fac eos quod tu es. Illi autem contra si tibi persuaserint impietatem, absorberis ab eis. Non quando persequuntur te, ab his absorberis; sed quando tibi persuadent quod sunt. « Nec » dicant: Absorbuimus eum. » Tu absorbe corpus Paganorum. Quare corpus Paganorum? Vult te absorbere, fac illi quod vult tibi facere. Ideo fortasse vitulus ille comminutus in aquam missus, et potum datus est, ut absorberetur ab Israël corpus impiorum⁵. « Erubescant et re » vereantur simul, qui gratulantur malis meis: induantur » confusione et verecundia⁶: » ut nos illos absorbeamus erubescences et confusos. « Qui maligna loquuntur ad » versum me. » Illi erubescant, illi confundantur.

XVI. Quid tu jam caput cum membris? « Exultent et » lætentur qui volunt justitiam meam: » qui hæserint corpori meo. « Et dicant semper: Magnificetur Dominus, » qui volunt pacem servi ejus. Et lingua mea meditabitur

¹ Psal. xxxiv, 24. — ² Ibid. 25. — ³ Id. cxxiii, 1 et 3. — ⁴ Act. x, 13. — ⁵ Exod. xxxii, 20. — ⁶ Psal. xxxiv, 26.

» justitiam tuam, tota die laudem tuam¹. » Et cujus lingua durat meditari tota die laudem Dei? Ecce modo paulo longior sermo factus est, fatigamini. Tota die Deum laudare quis durat? Suggesto remedium, unde tota die laudes Deum, si vis. Quidquid egeris bene age, et laudasti Deum. Quande cantas hymnum, laudas Deum: lingua tua quid agit, nisi laudet et conscientia tua? Cessasti ab hymno cantando, discedis ut reficiaris? noli inebriari, et laudasti Deum. Discedis ut dormias? Noli surgere ad malefaciendum, et laudasti Deum. Negotium agis? Noli fraudem facere, et laudasti Deum. Agrum colis? Noli litem movere, et laudasti Deum. In innocentia operum tuorum præpara te ad laudandum Deum tota die.

ENARRATIO

IN PSALMUM XXXV².

I. INTENDAT Charitas Vestra paululum textum et mysteria Psalmi hujus, et curramus eum, quia in multis locis apertus est: ubi autem obscuritatis necessitas nos immorari coëgerit, tolerabitis fructu discendi. « Dixit injustus ut » delinquat in semetipso, non est timor Dei ante oculos » ejus³: » Non unum hominem, sed genus hominum iniquorum dicit, qui sibi adversantur, non intelligendo ut bene vivant; non quia non possunt, sed quia nolunt. Aliud est enim quando quisque conatur aliquid intelligere, et per infirmitatem carnis non potest, sicut dicit quodam loco Scriptura: « Quia corpus quod corrumpitur, aggravat

¹ Psal. xxxiv, 27, 28. — ² Sermo habitus forte die sabbati, ex n. 19. — ³ Psal. xxxv, 2.